

Ημερίδα ΥΠΕΧΩΔΕ «Ανακύκλωση, αξιοποίηση στερεών αποβλήτων»

14 Μαρτίου 2003

Divani CARAVEL, Αθήνα

Ομιλία Δημήτρη Δασκαλόπουλου, Αντιπροέδρου ΣΕΒ

Κυρία Υπουργέ, κυρίες και κύριοι,

Η σημερινή εκδήλωση δίνει στον ΣΕΒ την ευκαιρία να παρουσιάσει τις προσπάθειες τις οποίες καταβάλλει η ελληνική βιομηχανία τις τελευταίες δεκαετίες για την αντιμετώπιση της ανάγκης για περιβαλλοντικά συμβατή διαχείριση των στερεών αποβλήτων στη χώρα μας.

Σκοπός μου δεν είναι να επεκταθώ σε βάθος στο συγκεκριμένο θέμα, το οποίο άλλωστε θα αποτελέσει στη συνέχεια αντικείμενο παρεμβάσεων από εξειδικευμένους ομιλητές.

Θα περιορισθώ κατά συνέπεια, και αφού πρώτα συγχαρώ το ΥΠΕΧΩΔΕ για την πρωτοβουλία την οποία ανέλαβε και την Υπουργό για το ξεκάθαρο μήνυμα αποφασιστικότητας που εξέπεμψε, στο να επισημάνω τις προσπάθειες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η βιομηχανία για τη διαχείριση:

- των στερεών απορριμμάτων που προκύπτουν από τις παραγωγικές της διαδικασίες

- των βιομηχανικών προϊόντων που συμπληρώνουν τον κύκλο ζωής τους και για τα οποία εφαρμόζονται πρακτικές περισυλλογής και επανεκμετάλλευσης και, τέλος
- των απορριπτόμενων υλικών συσκευασίας, ζήτημα πάνω στο οποίο πρόσφατα παρατηρήθηκαν θετικές εξελίξεις.

Σε ότι αφορά την πρώτη κατηγορία, δύσκολα μπορεί να φαντασθεί κανείς μεταποιητική δραστηριότητα που να μην δημιουργεί στερεά απόβλητα ή απορρίμματα, είτε αυτά αφορούν κατάλοιπα πρώτων υλών ή ενδιάμεσα και τελικά προϊόντα, των οποίων η περαιτέρω μεταποίηση ή διάθεση στην αγορά δεν είναι για διαφόρους λόγους εφικτή ή επιθυμητή.

Είναι όμως, όλα τα παραπάνω άχρηστα με αποτέλεσμα η κάθε βιομηχανία να πρέπει να απαλλάσσεται από αυτά με τρόπο περισσότερο ή λιγότερο επιβαρυντικό για το περιβάλλον;

Σε πολλές περιπτώσεις, που με τη βοήθεια των τεχνολογικών εξελίξεων γίνονται ολοένα και περισσότερες, η απάντηση είναι σίγουρα όχι.

Στους περισσότερους κλάδους της ελληνικής βιομηχανίας και ιδιαίτερα στις μεγάλες σύγχρονες μονάδες, φύρες και απορρίμματα είτε ανακυκλώνονται επιτόπου ή προωθούνται σε άλλες επιχειρήσεις για ανακύκλωση ή μεταποίηση για άλλες χρήσεις υποκαθιστώντας ή συμπληρώνοντας πρώτες ύλες.

Σε ό,τι αφορά στη δεύτερη κατηγορία, πρακτικές ανακύκλωσης εφαρμόζονται και για προϊόντα τα οποία έχοντας συμπληρώσει τον κύκλο ζωής τους απορρίπτονται από τον τελικό καταναλωτή. Είναι ενδεικτικό ότι στη χώρα μας, ολόκληροι βιομηχανικοί κλάδοι όπως η μεταλλουργία, η υαλουργία και η βιομηχανία χάρτου στηρίζουν στο σύνολο ή σε μεγάλο ποσοστό την παραγωγή τους στο περισυλλεγόμενο μέταλλο, γυαλί ή χαρτί. Βέβαια εδώ το πρόβλημα είναι πιο σύνθετο επειδή, πέρα από την τεχνολογική συνιστώσα, είναι αναγκαία η παρεμβολή λειτουργικών και βιώσιμων διαδικασιών οργανωμένης περισυλλογής.

Οι διαδικασίες αυτές για τα προαναφερθέντα στερεά απορρίμματα, απέτελεσαν εδώ και πολλά χρόνια αντικείμενο δραστηριοποίησης της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, επειδή το όλο εγχείρημα ήταν εύκολα υλοποιήσιμο και οικονομικά αποδοτικό.

Αυτό δεν ισχύει πάντα, με αποτέλεσμα σύνθετα προϊόντα, τα οποία για να μπορέσουν να ανακυκλωθούν απαιτούσαν κάποιες ενδιάμεσες δαπανηρές διαδικασίες αποσυναρμολόγησης και επεξεργασίας, είτε δεν προσήλκυαν μέχρι πρόσφατα το επιχειρηματικό ενδιαφέρον, είτε η περισυλλογή και διαχείρισή τους γινόταν με μεθόδους που είχαν σαν αποτέλεσμα δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον, σημαντικά μεγαλύτερες από το όποιο περιβαλλοντικό όφελος προέκυπε από την ανακύκλωση-επαναχρησιμοποίηση (π.χ. συσσωρευτές μολύβδου, παλαιά ψυγεία κ.λπ.).

Η πραγματικότητα αυτή, που βέβαια δεν αποτελούσε ελληνική ιδιαιτερότητα, οδήγησε στην εκπόνηση σε -ευρωπαϊκό επίπεδο- νομοθεσιών, οι οποίες υποχρεώνουν τους παραγωγούς των συγκεκριμένων προϊόντων να αναλαμβάνουν τις διαδικασίες για περιβαλλοντικά συμβατή απόσυρσή τους, προβλέποντας ταυτόχρονα μηχανισμούς υποστήριξης των σχετικών προσπαθειών.

Το γεγονός αυτό απετέλεσε, με τη σειρά του, κριτήριο επιλογής των πρώτων υλών τις οποίες χρησιμοποιεί η βιομηχανία είτε αυτή, για παράδειγμα, προτίθεται να εμφιαλώσει ένα αναψυκτικό ή να κατασκευάσει ένα αυτοκίνητο.

Στο σημείο αυτό, πρέπει να επισημάνω ότι υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις όπου η ίδια η βιομηχανία προηγήθηκε των όποιων σχετικών ρυθμίσεων θεσμοθετήθηκαν στη συνέχεια. Οι πρακτικές αυτές που υιοθετήθηκαν, απετέλεσαν μάλιστα τα πρώτα παραδείγματα εθελοντικών συμφωνιών με στόχο την περιβαλλοντική προστασία (περιπτώσεις Volkswagen, Renault, Fiat, IBM, RANK XEROX).

Η βιομηχανία δεν μπορεί να λύσει το συνολικό θέμα γιατί εξάλλου είναι μόνο μέρος του, αλλά μπορεί να καυχηθεί ότι πολλές φορές, σε διάφορα ευαίσθητα κοινωνικά θέματα είναι μπροστά από τη νομοθεσία. Κι αυτό γιατί η οργανωμένη και μεγάλη βιομηχανία αφουγκράζεται πρώτη τις απαιτήσεις του πελάτη και της κοινωνίας και έχει συμφέρον να τις καλύψει πρώτη.

Σε εθνικό επίπεδο αξίζει να μνημονεύσει κανείς παραδείγματα όπως της Ελληνικής Ένωσης Αλουμινίου στα μέσα της δεκαετίας του 80 και της Ελληνικής Εταιρείας Ανάκτησης και Ανακύκλωσης στις αρχές της περασμένης δεκαετίας, με την επισήμανση ότι από την μετεξέλιξη της προσπάθειας αυτής και με τη συνεργασία της ΚΕΔΚΕ, προέκυψε το συλλογικό σύστημα διαχείρισης συσκευασιών που ενέκρινε πρόσφατα το ΥΠΕΧΩΔΕ. Θέλω να τονίσω ότι η συνεργασία η οποία επετεύχθη θέτει κατά την άποψή μου τις βάσεις για οργανωμένη εκκίνηση και επιτυχή πορεία του θεσμού. Γιατί θα εξασφαλίσει τη σωστή διαχείριση των σημαντικών χρημάτων των υπόχρεων που επιβαρύνονται (που είναι οι παραγωγοί) και την κατεύθυνσή τους αποκλειστικά στον σκοπό τους δηλ. στην ανακύκλωση συσκευασιών.

Επίσης, πέρα από όσα μπορούν να αντιμετωπισθούν είτε θεσμικά είτε με την εφαρμογή των κατάλληλων τεχνολογιών, η επιτυχία της όλης προσπάθειας εξαρτάται απόλυτα από την ευαισθητοποίηση των πολιτών. Και είναι η συμβολή της τοπικής αυτοδιοίκησης που έρχεται στο σημείο αυτό σαν απαραίτητο συμπλήρωμα στην εμπειρία των επιχειρήσεων αλλά και στα χρήματα που εκείνες βάζουν σαν βασικοί υπόχρεοι.

Αναφέρθηκα προηγουμένως στη βιωσιμότητα των διαδικασιών οργανωμένης περισυλλογής. Πέρα από αυτόν τον παράγοντα ιδιαίτερη σημασία για την ευόδωση της όλης προσπάθειας έχει κι αυτή καθεαυτή η διαδικασία ανακύκλωσης, όχι μόνο από πλευράς τεχνολογικής εφικτότητας και περιβαλλοντικής συμβατότητας, αλλά και από πλευράς οικονομικότητας.

Θέλω να επισημάνω ότι, εφόσον μία από τις προαναφερθείσες παραμέτρους δεν ικανοποιείται, δεν προσφέρονται πολλές εναλλακτικές λύσεις.

Με λίγα λόγια ή θα πρέπει να αναζητηθεί κάποια διαδικασία απόθεσης ή απόρριψης, σε συνδυασμό με πρακτικές που θα μειώνουν κατά το δυνατόν τις περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις. Ακόμα περισσότερο και εφόσον κάτι τέτοιο είναι εφικτό, κάποιος θα πρέπει να εκμεταλλευθεί την όποια θερμογόνο δύναμη χαρακτηρίζει τα απορριπτόμενα και να στραφεί προς την ενεργειακή εκμετάλλευσή τους.

Αυτό το τελευταίο δεν είναι πάντα δυνατό, επειδή εγκυμονεί αρκετούς κινδύνους, αφού οι συνθήκες καύσης ή και η φύση των καιγομένων συνεπάγεται, σε αρκετές περιπτώσεις, επικίνδυνες εκπομπές ή κατάλοιπα. Ιδιαίτερα σημαντική σε αυτήν την προσπάθεια είναι η συνεισφορά της τσιμεντοβιομηχανίας, όπου η φύση της παραγωγικής διαδικασίας εκμηδενίζει τους προαναφερθέντες κινδύνους. Είναι δε ενδεικτικό ότι πάνω από το 15% της κατανάλωσης θερμίδων στην τσιμεντοβιομηχανία διεθνώς, προέρχεται από την καύση κατάλληλα επεξεργασμένων στερεών αποβλήτων.

Από την άλλη πλευρά, η προσπάθεια για αποκόμιση σημαντικών οικονομικών ωφελημάτων από τον όποιο φορέα συλλογής και διαχείρισης μέσω της μετακύλησης μεγάλου μέρους του σχετικού κόστους στον τελικό αποδέκτη,

προβληματίζει τις βιομηχανίες που έχουν τη δυνατότητα να αναλάβουν αυτόν τον ρόλο.

Αυτή η πτυχή του προβλήματος θα πρέπει να συζητηθεί διεξοδικά. Κι αυτό γιατί η επιλογή μιας επιχείρησης να εκμεταλλευθεί κάποια απορρίμματα, τα οποία κατά κανόνα δεν προέρχονται από αυτήν, μπορεί μιν να συνεπάγεται το όφελος από τη χρήση φθηνών πρώτων υλών ή συμπληρωματικού καυσίμου, από την άλλη, όμως, πλευρά δημιουργεί υποχρώσεις για σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές αποθήκευσης, εσωτερικής διακίνησης, καύσης καθώς και σε αντιρρυπαντικό εξοπλισμό.

Κυρίες και κύριοι,

Η ελληνική βιομηχανία έχει απεγκλωβιστεί εδώ και καιρό από το δίλημμα «περιβάλλον ή ανταγωνιστικότητα». Έχει συνειδητοποιήσει, παράλληλα, ότι η ανάδειξη της έννοιας της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης πρέπει να αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο των πρακτικών τις οποίες εφαρμόζει. Έτσι, έχει θέσει σαν στόχο την ανάπτυξη της μέσα *από μία σωστά σχεδιασμένη περιβαλλοντική πολιτική*.

Μία πολιτική όμως που θα είναι σε θέση να ανταποκρίνεται στις σημερινές προκλήσεις χαρακτηριζόμενη από περιβαλλοντική αποτελεσματικότητα, οικονομική αποδοτικότητα και κοινωνική αποδοχή.

Οι όποιες προσπάθειες για την αντιμετώπιση του σημαντικού προβλήματος ανακύκλωσης και αξιοποίησης των στερεών αποβλήτων είναι απαραίτητο να υπακούουν σε αυτές τις παραμέτρους για να έχουν ελπίδες επιτυχίας. Παρατηρώντας, πάντως, τις πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν τους περασμένους μήνες από όλες τις πλευρές, είμαι βέβαιος ότι οι αναμενόμενες εξελίξεις θα είναι τέτοιες που θα οδηγούν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Σας ευχαριστώ.